

Richard SENDI
Igor BIZJAK
Tilen JURCA

Univerzalna metodologija za ocenjevanje dostopnosti objektov v javni rabi

Prispevek predstavlja del rezultatov raziskovalnega projekta Dostopnost objektov v javni rabi za potrebe invalidov, ki se je v letih 2020–2021 izvajal v okviru Ciljnega raziskovalnega programa CRP 2019.^[1] Raziskava je imela dva glavna cilja, in sicer vzpostavitev centralne baze podatkov o dostopnosti za invalide in oblikovanje univerzalne metodologije ocenjevanja dostopnosti objektov v javni rabi. Potreba po izvedbi raziskave je izhajala iz ugotovitve, da so v Sloveniji različne večje ali manjše ločene baze ali informacije o dostopnosti objektov v javni rabi. Ugotavlja se, da je vsak avtor baze zbiral informacije o dostopnosti po svoji metodologiji, torej ima vsaka baza svoj način zajemanja podatkov in tudi način predstavljanja teh. Ločenost avtorskih baz podatkov pomeni predvsem razpršenost in

neusklajenost informacij o različnih vidikih dostopnosti za invalide. Dodatna in večja težava pri tem pa je, da se predstavljeni podatki o dostopnosti določenega objekta v nekaterih primerih celo razlikujejo. Raziskava je torej imela dva glavna cilja, in sicer vzpostaviti centralno bazo podatkov o dostopnosti za invalide in oblikovati metodologijo ocenjevanja dostopnosti objektov v javni rabi. V tem prispevku predstavljamo univerzalno metodologijo za ocenjevanje dostopnosti, ki smo jo razvili v okviru projekta.

Ključne besede: dostopnost za invalide, ocenjevanje dostopnosti, objekti v javni rabi, predpisi in standardi

1 Uvod

Leta 2006 je generalna skupščina Združenih narodov sprejela Konvencijo o pravicah invalidov, ki izhaja iz načel ustavne listine Združenih narodov. V teh načelih je določeno, da so prirojeno dostojanstvo in vrednost ter enake in neodtujljive pravice vseh članov človeške družbe temelj svobode, pravičnosti in miru na svetu, ter priznано, da je invalidnost razvijajoči se koncept in posledica medsebojnega sodelovanja med invalidi in ovirami zaradi stališč v družbi in ovirami v okolju, ki preprečujejo, da bi invalidi pod enakimi pogoji kot drugi polno in učinkovito sodelovali v družbi. Namen konvencije je spodbujati, varovati in invalidom zagotavljati polno in enako pravno uživanje vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter spodbujati spoštovanje njihovega prirojenega dostojanstva. Splošna načela konvencije so: spoštovanje osebne samostojnosti, ki vključuje svobodo izbire in neodvisnost posameznikov, nediskriminacija, polno in učinkovito sodelovanje in vključenost v družbo, spoštovanje različnosti in sprejemanje invalidov kot dela človekove raznolikosti in humanosti, enakost možnosti, dostopnost, enake možnosti za moške in ženske ter spoštovanje razvojnih sposobnosti invalidnih otrok in pravice invalidnih otrok do ohranitve njihove identitete. Slovenija je konvencijo ratificirala aprila 2008.

2 Stanje v Sloveniji

V Sloveniji so pravice invalidov (tako kot za vse druge državljane) sicer zagotovljene s 14. členom Ustave Republike Slovenije, ki določa: »V Sloveniji so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katerokoli drugo osebno okoliščino. Vsi so pred zakonom enaki.« (Amandma iz leta 2004, Ur. l. RS, št. 69/04).

Po podatkih, ki so objavljeni v Akcijskem programu za invalide 2014–2021 (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2014), je več kot 15 % vseh prebivalcev Evropske unije invalidov, medtem ko naj bi v Sloveniji ta delež znašal 12–13 % celotnega prebivalstva, kar se torej ne razlikuje bistveno od ocene v EU. Akcijski program tudi navaja, da ima 8 % invalidov odločbo o invalidnosti glede na različne zakone, preostalih 5 % (po ocenah invalidskih organizacij oziroma članstva v njih) pa je oseb z večjo telesno okvaro. Invalidi so tako pomembna skupina in lahko enakovredno prispevajo k razvoju družbe, vendar njihove zmogljivosti še niso v celoti razvite zaradi številnih ovir in zmanjšane dostopnosti, s čimer se soočajo v vsakodnevnem življenju.

Opisano stanje je zaskrbljujoče ter zahteva resnejšo obravnavo in uvajanje učinkovitejših ukrepov za omogočanje dostopa brez ovir. Raziskave, ki so bile v preteklosti pri nas opravljene na tem področju, pa žal kažejo, da kljub določenim dejavnostim, namenjenim izboljšanju stanja, za integracijo in enakopravno participacijo invalidov še vedno ni bilo narejenega dovolj (Sendi idr., 2008; Kobal, idr., 2008; Sendi in Kobal, 2010). Slovenija se je zavezala k spoštovanju prepovedi diskriminacije na podlagi invalidnosti na vseh področjih človekovega življenja, tudi na področju prepovedi diskriminacije nedostopnosti. Pravico invalidov do dostopnosti ter tudi do enakih možnosti in obravnavanja, enakopravnega vključevanja v življenje skupnosti, izbire in podobno določajo številni dokumenti na mednarodni in nacionalni ravni. V raziskavi o problematiki dostopnosti za invalide, ki je bila izvedena med letoma 2009 in 2011, so sodelovali tudi invalidi in invalidske organizacije, ki so kot eno ključnih slabosti navedli neupoštevanje obstoječih zakonov in drugih relevantnih predpisov ter neučinkovit nadzor nad izvajanjem teh (Sendi in Kobal, 2010). Pomemben del rezultatov raziskave je bil nabor predlogov in priporočil nosilcem odločanja za izvajanje ukrepov za učinkovitejše reševanje problemov dostopa brez ovir oz. izboljšanje stanja.

Poleg tega je bilo v omenjeni raziskavi tudi ugotovljeno, da invalidi nimajo ustreznega, sistematično urejenega vira informacij o stanju v prostoru glede grajenih in komunikacijskih ovir, ki jim otežujejo oz. onemogočajo enakopravno udejstvovanje na vseh področjih družbenega življenja. Kot rešitev tega problema smo na Urbanističnem inštitutu Republike Slovenije (v nadaljevanju: UIRS) kot drugi pomemben rezultat raziskave oblikovali in vzpostavili spletno stran, ki predstavlja informacije o dostopnosti objektov v javni rabi (v nadaljevanju: DJO).^[2]

Od vzpostavitve leta 2011 se baza DJO stalno dopolnjuje s podatki o dostopnosti objektov v javni rabi, ki jih postopoma ocenjujemo po vsej državi. V bazi so trenutno podatki o dostopnosti za cca 150 objektov v javni rabi, v zadnjih letih pa opazamo, da podobne dejavnosti opravljajo številni različni interesi (občine, organizacije, posamezniki itd.). Na osnovi hitrega pregleda stanja smo ugotovili, da so na voljo različne vrste podatkovnih baz, in sicer spletne baze, informacij o dostopnosti, ki so predstavljene na kartah dostopnosti, baze v obliki preglednic, ki jih imajo/vodijo občine, aplikacije, ki so jih razvili posamezniki, in podobno.

Na tej osnovi je raziskovalni projekt imel dva glavna cilja. Prvi je bil vzpostaviti skupno oz. centralno baze podatkov, ki bo združevala vse informacije o dostopnosti za invalide po celo-

tnem ozemlju Slovenije. Drugi cilj je bil oblikovati metodologijo za ocenjevanje dostopnosti objektov v javni rabi, ki jo bo v prihodnje lahko uporabljal vsak posameznik, ki bo želel oceniti dostopnosti kateregakoli objekta v javni rabi kjerkoli v Sloveniji. V tem prispevku v nadaljevanju predstavljamo univerzalno metodologijo za ocenjevanje dostopnosti objektov v javni rabi.

3 Metodologija za ocenjevanje dostopnosti objektov v javni rabi

3.1 Elementi ocenjevanja dostopnosti

Ugotovljeno stanje razpršenosti in neusklajenosti informacij o dostopnosti za invalide je narekovalo potrebo po oblikovanju univerzalne metodologije za ocenjevanje dostopnosti objektov v javni rabi za celotno Slovenijo. Pri tem gre za vzpostavitev enotnega načina ocenjevanja dostopnosti, ki bo omogočal neposredni prenos podatkov v centralno bazo DJO. Glavno orodje za izvedbo ocenjevanja je **popisni list**, ki je pripravljen na osnovi veljavnih standardov in drugih relevantnih predpisov, in sicer:

- SIST ISO 21542:2012 – Gradnja stavb – Dostopnost in uporabnost grajenega okolja,
- Gradbeni zakon,
- Pravilnik o univerzalni graditvi in uporabi objektov,
- SIST 1186: 2016 – Talni taktilni vodilni sistem za slepe in slabovidne,
- SIST EN 60118-4: 2015 – Elektroakustika – slušni pripomočki,
- SIST ISO 4190-5:2012 – Dvigala (lifti).

Popisni list sestavljajo vprašanja o izpolnjevanju zahtevanih pogojev za zagotavljanje dostopnosti brez ovir za tri oblike invalidnosti, in sicer za gibalno ovirane, slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne osebe. Ocenjevanje dostopnosti objektov v javni rabi se izvaja v treh glavnih sklopih, in sicer **širši dostop, vhod v objekt in notranji prostori**.

V nadaljevanju so sklopi predstavljeni s fotografijami praktičnih primerov.

3.1.1 Širši dostop

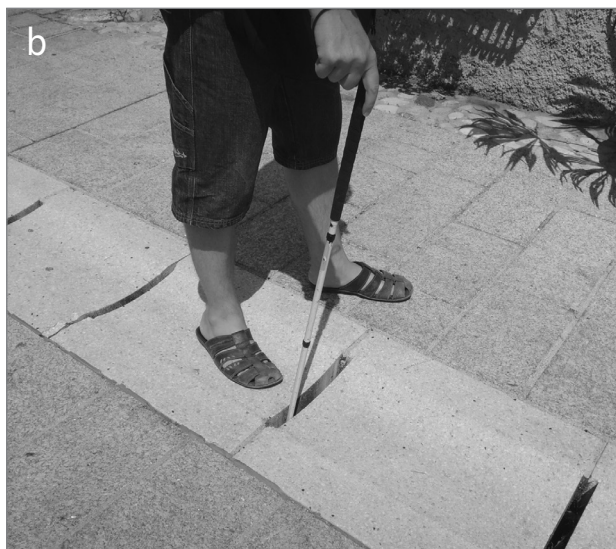
V tem sklopu se preverjajo ustreznost **parkirnih prostorov, dostopne poti** do objekta, **višinske razlike** na dostopni poti do objekta in vhoda vanj (klančina, stopnice).

Slika 1: Dostopnost parkirnih prostorov – (a) parkirno mesto za invalide, (b) neprimerna postavitev parkomata (foto: arhiv UIRS)

Pri dostopnosti parkirnih prostorov se preverjajo:

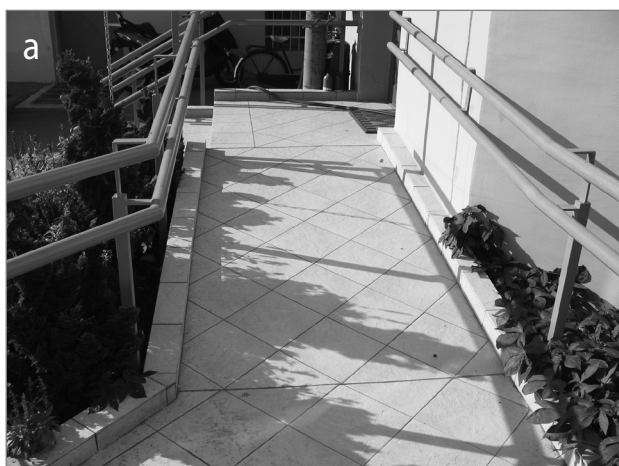
- dimenzije parkirnega prostora za invalide,
- izravnano in utrjeno tal na parkirnem prostoru,
- vertikalne in talne oznake,
- oddaljenost parkirnega prostora od vhoda v objekt,
- ustreznost števila parkirnih mest za invalide,
- poglobljenost dostopa do pločnika.

Slika 2: Dostopna pot do objekta – (a) ustrezna dostopna pot, (b) primer nevarnosti na dostopni poti (foto: arhiv UIRS)

Pri dostopni poti do objekta se preverjajo:

- dimenzije dostopne poti,
- izravnano tal dostopne poti,
- utrjenost, nehrsečnost tal dostopne poti,
- taktilne oznake na dostopni poti,
- nevarni predmeti na dostopni poti,
- informacijske oznake na dostopni poti.

Slika 3: Višinske razlike na dostopni poti do objekta – (a) klančina z ustreznim naklonom, (b) primer neustrezne klančine (foto: arhiv UIRS).

Pri višinskih razlikah na dostopni poti do objekta (stopnice, klančina) se preverjajo:

- ustreznost naklona,
- ustreznost dimenzij klančine,
- ustreznost ograje in robnika,
- prisotnost kontrastnih oznak na dostopni poti,
- ureditev odvodnjavanja.

3.1.2 Vhod v objekt

V tem sklopu se preverjajo ustreznosti vhoda v objekt (glavnega/sstranskega), vetrolova in vhodne avle.

Pri vходу v objekt se preverjajo:

- ustreznost širine vrat,
- izravnano vstopno tla s terenom,
- preglednost in označenost vhoda,
- kontrastna označenost vhoda,
- višina kljuke (če niso avtomatska vrata),
- višina domofona,

Slika 4: Vhod v objekt – (a) avtomatska drsna vrata, (b) primer ovire pri vhodnih vratih (foto: arhiv UIRS)

- prisotnost oznak o dostopnosti objekta za vse tri kategorije invalidnosti.

3.1.3 Notranji prostori

V tem sklopu se ocenjujejo ustreznosti sprejemnega prostora oziroma informacijskega pulta, prehodov in hodnikov, vrat do notranjih prostorov, višinskih razlik v notranjosti objekta (stopnice, dvigala, dvižne ploščadi itd.), sanitarnih prostorov in oznak.

V sprejemnem prostoru oziroma pri informacijskem pultu se preverjajo:

- ustreznost višine sprejemnega pulta za osebo na invalidskem vozičku,
- ustreznost manevrskega prostora pri sprejemnem pultu za osebo na invalidskem vozičku,
- oddaljenost sprejemnega pulta od vhoda,
- prisotnost taktilnih oznak od vhoda do sprejemnega pulta,

Slika 5: Vhodna avla – (a) ustrezen informacijski pult, (b) primer neustrezne višine informacijskega pulta (foto: arhiv UIRS)

- možnost zagotovitve tolmača pri sprejemnem pultu,
- ustreznost osvetljenosti sprejemnega prostora,
- odsevnost steklene površine na sprejemnem pultu,
- kontrastnost oziroma vidnost sprejemnega okenca.

Pri **hodnikih in prehodih** se preverjajo:

- ustreznost dimenzij hodnikov/prehodov,
- ustreznost manevrskega prostora na hodniku/prehodu,
- ustreznost osvetljenosti hodnika/prehoda,
- ustreznost opreme in obstoj nevarnih predmetov na hodniku/prehodu,
- primernost tlakov/ndrsečnost hodnikov/prehodov.

Pri **stopnicah** se preverjajo:

- ustreznost širine stopnice,
- ustreznost višine stopnice,
- enakomernost in utrjenost stopniških ploskev,
- ustreznost čel in previsov stopnic,
- ustreznost držal/varnostne ograje,
- označenost stopnic s kontrastnimi oznakami.

Pri **čakalnicah in dvoranh** se preverjajo:

- ustreznost manevrskega prostora za osebo na invalidskem vozičku v čakalnici/dvorani,

- urejenost mesta za invalide v čakalnici/dvorani,
- premičnost sedežev v čakalnici/dvorani,
- možnost zagotovitve tolmača v čakalnici/dvorani,
- ustreznost komunikacij sistemov (zvočna, tipna, vidna) v čakalnici/dvorani,
- ustreznost osvetljenosti v čakalnici/dvorani,
- prisotnost slušne zanke v čakalnici/dvorani.

Pri **sanitarnih prostorih** se preverjajo:

- ustreznost dimenzij kabine v sanitarnem prostoru,
- ustreznost širine vrat v sanitarnem prostoru,
- ustreznost manevrskega prostora v sanitarnem prostoru za osebo na invalidskem vozičku,
- ustreznost oprijemal v sanitarnem prostoru,
- prisotnost nagibnega ogledala v sanitarnem prostoru,
- ustreznost višine umivalnika v sanitarnem prostoru,
- ustreznost osvetljenosti sanitarnega prostora,
- naprava za klic na pomoč v sanitarnem prostoru,
- pomagala za odpiranje vrat v sanitarnem prostoru.

Pri **sistemu oznak in načinu informiranja** se preverjajo:

- ustreznost črk (velikost, barva) predstavljenih oz. objavljenih informacij v objektu,
- ustreznost oznak v objektu za vse oblike invalidnosti,

Slika 6: Hodniki in prehodi – (a) ustrezno dimenzioniran hodnik, (b) primer neustrezne postavitve predmetov v prehodnem prostoru (foto: arhiv UIRS)

- prisotnost taktilnih oznak v objektu,
- prisotnost indukcijskih zank v objektu.

3.2 Opis metodologije

Podatkovni model metodologije ocenjevanja je sestavljen iz dveh delov, ki jima je skupen objekt oz. stavba, ki se ocenjuje za dostopnost. Pri tem je objekt ali stavba enolično določena s šifro registra stavb, ki ga vodi in upravlja Geodetska uprava Republike Slovenije (GURS). Tako je podatek o dostopnosti objekta združljiv tudi z drugimi bazami, ki jih upravlja GURS, še pomembneje pa je, da je tak podatek združljiv tudi z nastajajočimi bazami e-prostora.^[3]

Prvi del je namenjen preprostemu popisu in v ta namen je izdelan nabor pogojev, ki jim mora zadostiti objekt v skladu s standardi in predpisi, da je dostopen za vse vrste invalidnosti. Ti pogoji predstavljajo standard, ki se ga mora držati popisovalec, da se zagotovi, da je mogoče podatke, pridobljene s popisom, neposredno vnesti v centralno bazo podatkov DJO.

Slika 7: Stopnice – (a) ustrezno (neprekinjeno) držalo, (b) neustrezno (prekinjeno) držalo (foto: arhiv UIRS)

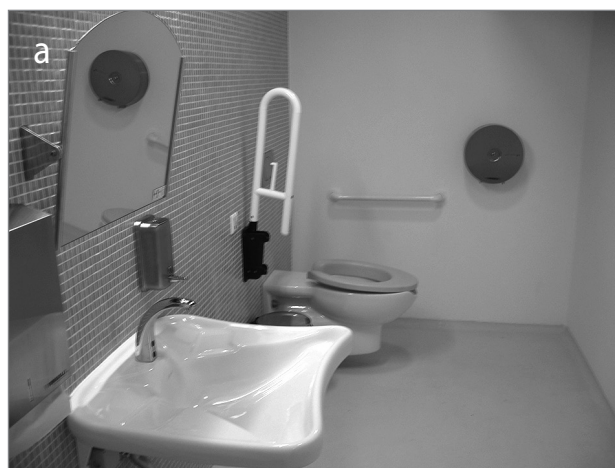
Za lažji popis in prikaz dostopnosti na portalu bodo ti pogoji prikazani v obliki piktogramov (simbolov) z dodatnimi opisi. V tem delu bodo predstavljene krajše oz. osnovne informacije o dostopnosti objekta.

V drugem delu se predstavijo natančnejše oz. podrobnejše informacije o ugotovljenem stanju glede dostopnosti ocenjevanega objekta. Ta informacija je namenjena predvsem upravnikom oziroma vzdrževalcem objekta, ki lahko na podlagi ugotovljenih pomanjkljivosti pristopijo k odpravi teh.

Slika 8: Čakalnice in dvorane – (a) dvorana s premičnimi sedeži, (b) primer neustrezne namestitve aparata za čakalne lističe (foto: arhiv UIRS)

Za preprosti popis smo oblikovali in določili sistem piktogramov, ki bodo v prihodnje uporabljeni pri izvedbah ocenjevanj in predstavitvi informacij o dostopnosti objektov v javni rabi. Koncept, ki smo ga razvili, uporablja piktogram kot način opisovanja oz. opredeljevanja, ali je posamezen element objekta v javni rabi, ki se ocenjuje, dostopen ali ne. Vzpostavljena metodologija temelji na ocenjevanju dostopnosti posameznega elementa določenega objekta, piktogram pa pri tem daje informacijo, za katero obliko dostopnosti velja posamezna ocena.

Slika 9: Sanitarni prostori – (a) ustrezen sanitarni prostor za invalide, (b) primer neustreznega sanitarnega prostora (foto: arhiv UIRS)

Ključno pri tem je, da bo za vsak element ocenjevanja dana natančna informacija o relevantnih konkretnih zahtevah po veljavnih predpisih.

V nadaljevanju prikazujemo način ocenjevanja dostopnosti za štiri elemente ocenjevanja, in sicer za parkiranje, dostopno pot, vhod in informacijski pult.

Slika 10: Sistem oznak in načini informiranja – (a) taktilne oznake v dvigalu, (b, c) primer neustrezne predstavitve informacij (foto: arhiv UIRS)

Element ocenjevanja	Stanje	Standard/predpis
PARKIRNI PROSTOR		1 parkirno mesto (pm) za invalide na 10 pm
	– parkiranje urejeno – parkiranje ni urejeno	2 pm na 50 pm 4 pm na 100 pm 6 pm na 200 pm in 1 pm na vsakih dodatnih 100 pm
	– oddaljenost od objekta je ustrezna – oddaljenost od objekta ni ustrezna – širina parkirnega mesta je ustrezna – širina parkirnega mesta ni ustrezna	maksimalna oddaljenost 50 m minimalna širina 3,9 m
zelena = dostopno za samostojno uporabo	– dolžina parkirnega mesta je ustrezna – dolžina parkirnega mesta ni ustrezna	minimalna dolžina 5,4 m
	– talna oznaka je – talne oznake ni	parkirno mesto mora biti označeno z mednarodno talno oznako
črna = dostopno s pomočjo druge osebe		
	– vertikalna oznaka je – vertikalne oznake ni	parkirno mesto mora biti označeno z mednarodno vertikalno oznako
rdeča = ni dostopno simbol se ustrezno pobarva, posebej za vsako obliko invalidnosti in glede na ugotovljeno usklajenost s standardi		

Slika 11: Ilustrativni način ocenjevanja parkirnega prostora (ilustracija: avtorji)

Element ocenjevanja	Stanje	Standard/predpis
DOSTOPNA POT		
	– na prehodu za pešce je pločnik poglobljen na raven cestišča	na prehodu za pešce mora biti pločnik poglobljen na raven cestišča
	– na prehodu za pešce pločnik ni poglobljen na raven cestišča	
	– širina dostopne poti je ustrezna	minimalna širina 90 cm
	– širina dostopne poti ni ustrezna	
	– površina je ravna in utrjena	dostopna površina mora biti ravna in utrjena
	– površina ni ravna in utrjena	
	– površina je nedrseča	dostopna površina mora biti nedrseča
	– površina ni nedrseča	
		
simbol se ustrezno pobarva, posebej za vsako obliko invalidnosti in glede na ugotovljeno usklajenost s standardi (zelena = dostopno za samostojno uporabo, črna = dostopno s pomočjo druge osebe, rdeča = ni dostopno)	– ustrezne talne oznake so – ustreznih talnih oznak ni	dostopna pot mora imeti ustrezne talne oznake za orientacijo slepih in slabovidnih

Slika 12: Ilustrativni način ocenjevanja dostopne poti (ilustracija: avtorji)

Element ocenjevanja	Stanje	Standard/predpis
VHOD		
	– glavni vhod je dostopen za gibalno ovirane osebe	vhod mora biti brez višinskih ovir (stopnice, pragovi)
	– glavni vhod ni dostopen za gibalno ovirane osebe	
	– glavni vhod ima oznako o dostopnosti do notranjih prostorov za:	
	– gibalno ovirane osebe	
	– gluhe in naglušne osebe	
	– slepe in slabovidne osebe	glavni vhod mora imeti oznako o dostopnosti v notranje prostore za gibalno ovirane osebe
		
	– glavni vhod nima oznake o dostopnosti do notranjih prostorov za:	
	– gibalno ovirane osebe	
	– gluhe in naglušne osebe	
	– slepe in slabovidne osebe	
		
simbol se ustrezno pobarva, posebej za vsako obliko invalidnosti in glede na ugotovljeno usklajenost s standardi (zelena = dostopno za samostojno uporabo, črna = dostopno s pomočjo druge osebe, rdeča = ni dostopno)	– vhod je ustrezno osvetljen	minimalna osvetlitev mora biti 100 luksov, bolje 200 luksov
	– vhod ni ustrezno osvetljen	
	– širina vhodnih vrat je ustrezna	širina vrat mora biti od 850 do 900 mm
	– širina vhodnih vrat ni ustrezna	
	– vrata so v kontrastu z zidom	barva vrat in okvirja mora biti v kontrastu s soslednjimi zidovi
	– vrata niso v kontrastu z zidom	
	– steklena vrata so ustrezno označena z barvnimi trakovi	steklena oz. zastekljena vrata morajo biti označena z barvnimi trakovi ali okvirom malo višje pod višino oči
	– steklena vrata niso ustrezno označena z barvnimi trakovi	

Slika 13: Ilustrativni način ocenjevanja vhoda (ilustracija: avtorji)

Element ocenjevanja	Stanje	Standard/predpis
INFORMACIJSKI/SPREJEMNI PULT 	– pult je: – blizu vhoda, – jasno prepoznaven oziroma ustrezno označen – pult ni: – blizu vhoda, – jasno prepoznaven oziroma ustrezno označen	pult mora biti blizu vhod in jasno prepoznaven oziroma dobro označen
  	– pot do pulta ima ustrezne talne oznake – pot do pulta nima ustreznih talnih oznak – pred in za pultom je zagotovljen dovolj velik manevrski prostor za osebo na invalidskem vozičku – pred in za pultom ni dovolj velikega manevrskega prostora za osebo na invalidskem vozičku – višina pulta je ustrezna – višina pulta ni ustrezna – pult je opremljen s sistemom za izboljšanje sluha – pult ni opremljen s sistemom za izboljšanje sluha – prostor ob pultu in pult sta dobro osvetljena – prostor ob pultu in pult nista dobro osvetljena	na poti do informacijskega pulta morajo biti ustrezne talne oznake oziroma nameščena preproga za orientacijo pri lociranju do sprejemnih okenc za slepe in slabovidne pred in za pultom mora biti dovolj velik manevrski prostor – najmanj 1500 × 1500 mm višina pulta mora biti 740–800mm, tako da je osebam na invalidskih vozičkih omogočena samostojna uporaba informacijskega pulta pult mora biti opremljen s sistemom za izboljšanje sluha (sistem z indukcijsko zanko oz. drugi) prostor ob pultu in pult morata biti dovolj dobro osvetljena (v prostoru in na pultu v območju od 350 do 450 luksov)

simbol se ustrezno pobarva, posebej za vsako obliko invalidnosti in glede na ugotovljeno usklajenost s standardi

(zelena = dostopno za samostojno uporabo,
 črna = dostopno s pomočjo druge osebe,
 rdeča = ni dostopno)

Slika 14: Ilustrativni način ocenjevanja informacijskega oziroma sprejemnega pulta (ilustracija: avtorji)

4 Sklep

Oblikovani podatkovni model bo omogočal, da bodo lahko posameznik, upravnik objekta, zasebni lastnik objekta ali javna ustanova sami dodali popis objekta, za katerega želijo dostopnost prikazati na portalu DJO. Ta opis se bo povezal s podrobnim opisom dostopnosti, ko bo ta na voljo v podrobnem delu baze, in bo omogočal vsem, ki bodo želeli vzpostaviti svoje portale, da bodo ti ob upoštevanju podatkovnega modela združljivi s podatkovnim modelom baze portala DJO.

Namen vzpostavitve univerzalne metodologije ocenjevanja je torej omogočiti vsem (posameznikom ali organizacijam), ki bodo v prihodnosti opravili ocenjevanje dostopnosti, da lahko to opravijo na način, ki:

- temelji na veljavnih standardih in predpisih;
- zajema vse kategorije invalidnosti;
- omogoča neposredni prenos dobljenih informacij v centralno bazo DJO, da bi se izognili razpršenosti in neusklajenosti podatkov o dostopnosti za invalide.

Vzpostavitev univerzalne metodologije ocenjevanja dostopnosti ima tudi to prednost, da poenostavi oz. olajša postopek ažuriranja podatkov v centralni bazi. Vsak pooblaščen posameznik bo lahko v bazi sproti popravil informacije o dostopnosti ob vsaki izvedbi popravkov pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene pri prejšnjem ocenjevanju dostopnosti posameznega objekta.

Zato predlagamo, da se portal DJO^[4] vzpostavi kot referenčni portal za podatke popisa dostopnosti objektov v javni rabi.

Dr. Richard Sendi
 Urbanistični inštitut Republike Slovenije, Ljubljana
 E-pošta: richard.sendi@uirsi.si

Dr. Igor Bizjak
 Urbanistični inštitut Republike Slovenije, Ljubljana
 E-pošta: igor.bizjak@uirsi.si

Tilen Jurca, mag. arh.
 Urbanistični inštitut Republike Slovenije, Ljubljana
 E-pošta: tilen.jurca@uirsi.si

Opombe

^[1] Projekt št. V5-1917 sta sofinancirala Agencija Republike Slovenije za raziskovalno dejavnost ter Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Razen navedenih avtorjev članka sta pri izvedbi projekta sodelovali še dr. Sabina Mujkič in Nina Goršič, univ. dipl. inž. arh.

^[2] Spletna stran, ki predstavlja informacije o dostopnosti objektov v javni rabi, je dostopna na povezavi <https://dostopnost.javniobjekti.si>.

^[3] Glej spletno stran <https://www.e-prostor.gov.si>.

^[4] Glej spletno stran <https://dostopnost.javniobjekti.si>.

Viri in literatura

Gradbeni zakon. Uradni list RS, št. 61/17, 72/17 – popr., 65/20 in 15/21. Ljubljana.

Kobal, B., Smolej, S., Nagode, M., Sendi, R., Černič Mali, B., Kerbler, B., Tominc, B., in Mujkič, S. (2008): *Dostopnost grajenega in komunikacijskega okolja kot predpogoj za socialno vključevanje invalidov: uporabniška perspektiva*. Ljubljana, Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2014): *Akcijski program za invalide 2014–2021*. Ljubljana.

Pravilnik o univerzalni graditvi in uporabi objektov. Uradni list RS, št. 41/18. Ljubljana.

Sendi, R., Černič Mali, B., Kerbler, B., Tominc, B., Mujkič, S., Kobal, B., Smolej, S., in Nagode, M. (2008): *Ukrepi za uresničevanje pravic invalidov do dostopa brez ovir: končno poročilo*. Ljubljana, Urbanistični inštitut Republike Slovenije.

Sendi, R., in Kobal, B. (ur.) (2010): *(Ne)dostopna Slovenija? Grajene in komunikacijske ovire, s katerimi se srečujejo invalidi*. Ljubljana, Urbani izziv – publikacije.

SIST ISO 21542:2012 – Gradnja stavb – Dostopnost in uporabnost grajenega okolja.

SIST 1186: 2016 – Talni taktilni vodilni sistem za slepe in slabovidne.

SIST EN 60118-4: 2015 – Elektroakustika – slušni pripomočki.

SIST ISO 4190-5:2012 – Dvigala (lifti).

Ustava Republike Slovenije. Uradni list RS, št. 110/2002 (8/2003 popr.), Ur. l. RS, št. 58/2003-ZZK-1, 33/2007-ZPNačrt, 108/2009-ZGO-1C, 79/2010 Odl.US: U-I-85/09-8, 80/2010-ZUPUDPP. Ljubljana.